

Paula Góralczyk-Mowczan
Rafał Maćkowiak

<https://orcid.org/0000-0001-8258-4377>
<https://orcid.org/0000-0003-3905-9854>

<https://doi.org/10.18778/8220-940-2.07>

paula.goralczyk@uni.lodz.pl
rafal.mackowiak@uni.lodz.pl

Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców Uniwersytetu
Łódzkiego, ul. Kopcińskiego 16/18, 90-232 Łódź
Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców Uniwersytetu
Łódzkiego, ul. Kopcińskiego 16/18, 90-232 Łódź

ZDALNE NAUCZANIE PRZEDMIOTÓW INNYCH NIŻ JĘZYK POLSKI W STUDIUM JĘZYKA POLSKIEGO DLA CUDZOZIEMCÓW UNIwersytetu Łódzkiego

Słowa kluczowe: język polski jako obcy, nauczanie zdalne, przedmiot, Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców UŁ

Streszczenie. Artykuł stanowi kontynuację badań dotyczących oceny przez słuchaczy zajęć prowadzonych zdalnie w Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców Uniwersytetu Łódzkiego w czasie pandemii COVID-19. Autorzy przedstawili wyniki ankiety dotyczącej oceny przedmiotów innych niż język polski, czyli: matematyki, biologii, fizyki, chemii, historii, geografii i wiedzy o Polsce. W badaniach udało się ustalić, co według słuchaczy należy poprawić w nauczaniu online, a co ich w nim satysfakcjonowało. Dzięki analizie wyników poznaliśmy kierunki rozwoju, które mogą wpłynąć na wzmocnienie potencjału dydaktycznego jednostki.

1. WSTĘP

Polska, w zależności od liczby zachorowań na COVID-19, została podzielona na strefy żółte i czerwone. To obraz z października 2020 roku, kiedy szczepionki przeciw tej chorobie nie były jeszcze dostępne. Kluczowym momentem dla całej edukacji w tamtym okresie był 15 października 2020 roku. Wtedy podczas wspólnej konferencji

premiera Polski Mateusza Morawieckiego i ministra zdrowia Adama Niedzielskiego przekazana została informacja, że w strefach żółtych szkoły wyższe i ponadpodstawowe przechodzą w tryb nauczania hybrydowego, natomiast w strefach czerwonych – na nauczanie zdalne. Nowe zasady zaczęły obowiązywać od 17 października. Łódź, jak większość dużych miast w Polsce, znalazła się w strefie czerwonej. Tego też roku rozpoczęcie zajęć dydaktycznych na Uniwersytecie Łódzkim przypadło wyjątkowo późno, bo 19 października – co wynikało z zarządzenia Rektora¹. Z perspektywy czasu wiemy, że w roku akademickim 2020/2021 żadne zajęcia na UŁ nie odbyły się stacjonarnie.

Po doświadczeniach z roku wcześniejszego, a dokładniej z jego drugiej połowy, nauczyciele w Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców Uniwersytetu Łódzkiego² zdążyli się przyzwyczaić do zdalnego sposobu prowadzenia zajęć. Jedną z ważniejszych różnic w odniesieniu do nauczania online było to, że w roku 2019/2020 każdy z nauczycieli mógł korzystać z dowolnego komunikatora internetowego (np. Skype'a czy Zooma), natomiast przez cały rok 2020/2021 wymogiem było korzystanie z jednej platformy do nauczania online – Microsoft Teams³. Nastąpiło więc ujednolicenie zdalnego procesu edukacyjnego⁴, które sprzyjało nauce, ponieważ nie wymagało już posiadania przez słuchaczy SJPdC różnych programów, w zależności od preferencji nauczyciela.

Po kilku przygotowanych przez Studium szkoleniach z obsługi programu Microsoft Teams lekko wystraszeni koniecznością jego używania nauczyciele poczuli się nieco pewniej, ale jak wiadomo, człowiek najlepiej uczy się przez praktykę i samodzielne wykonywanie pewnych czynności, dlatego kilka pierwszych dni przebiegło na próbach i testach nowego programu. Nie tylko nauczyciele musieli go wypróbować, lecz także słuchacze Studium, którzy w większości po raz pierwszy mieli z nim styczność. Wszystko przebiegło pomyślnie i całe dwa semestry nauki online przebiegły bez większych problemów.

Zainspirowani badaniami na temat nauczania online w SJPdC z końca roku akademickiego 2019/2020 (Gaze, Maćkowiak 2021; Maćkowiak, Gaze 2021) postanowiliśmy sprawdzić już po pierwszym semestrze, jak tym razem przebiegł proces edukacyjny, kiedy, w odróżnieniu od roku

¹ Zarządzenie nr 154 Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 4.08.2020 roku.

² Dalej nazywane SJPdC lub Studium.

³ Wynikało to z tego, że władze Uniwersytetu Łódzkiego dla całej społeczności uniwersyteckiej wykupiły licencję do produktów z pakietu Microsoft Office, w tym do programu Microsoft Teams.

⁴ Takie rozwiązanie zalecali autorzy artykułu *Nauczanie języka polskiego jako obcego w czasie pandemii koronawirusa w Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców Uniwersytetu Łódzkiego. Część II. Aspekt techniczny* (Maćkowiak, Gaze 2021).

poprzedniego, ani jedno zajęcie nie mogły zostać przeprowadzone stacjonarnie. W tym celu przygotowaliśmy, a następnie przeprowadziliśmy ankietę, która miała na celu sprawdzenie, jak słuchacze oceniają naukę online ze wszystkich zajęć prowadzonych w Studium, ponieważ poza polskim uczy się tam również przedmiotów kierunkowych, np. chemii, fizyki, historii⁵.

Badania ankietowe dostarczyły wielu informacji dotyczących całego procesu nauczania zdalnego w SJPdC. Z tego względu w niniejszym artykule zaprezentujemy jedynie wyimek tych badań, czyli ocenę zajęć innych niż język polski⁶.

2. INFORMACJE O ANKIECIE I RESPONDENTACH

Ankieta została przygotowana w programie Microsoft Forms, a dostęp do niej mieli jedynie członkowie społeczności Uniwersytetu Łódzkiego. Była w pełni anonimowa i zawierała do 161 pytań. Każdy z respondentów miał dostęp jedynie do wybranych jej części, a liczba pytań była uzależniona od odpowiedzi na nie. Przykładowo, jeśli ankietowany odpowiedział, że w Studium nie ma zajęć z matematyki, cała sekcja pytań z nią związana była pomijana.

Badanie przeprowadzone zostało w marcu, czyli po zakończeniu pierwszego semestru nauki zdalnej w SJPdC. Żeby ułatwić zrozumienie pytań również osobom, które niezbyt dobrze mówią po polsku, ankieta została napisana prostym językiem i dodatkowo przeprowadzona podczas zajęć z języka polskiego, czyli pod okiem opiekuna grupy. Jeśli respondenci czegoś nie rozumieli, mogli go zapytać i poprosić o wyjaśnienie.

W rezultacie zebraliśmy odpowiedzi od 155 słuchaczy, co stanowi ponad połowę wszystkich słuchaczy uczących się wtedy w Studium. Wśród respondentów najwięcej było słuchaczy pochodzących z Białorusi (106 osób). Drugie miejsce pod względem liczebności stanowili Ukraińcy – 24 osoby, a trzecie Rosjanie i Kongijczycy – po 4 osoby⁷. Dominowali słuchacze w wieku 18 i 17 lat (70% wszystkich ankietowanych)⁸. Pod

⁵ Dokładniej o strukturze Studium pisała Dorota Wielkiewicz-Jałmużna (2008).

⁶ Wyniki badań dotyczących języka polskiego opublikowaliśmy w artykule *Nauczanie języka polskiego w Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców Uniwersytetu Łódzkiego a nowa (pandemiczna) rzeczywistość* (Maćkowiak, Góralczyk-Mowczan 2021).

⁷ Pozostali respondenci: po dwie osoby z Angoli, Syrii i Palestyny oraz po jednej osobie z Algierii, Chin, Gruzji, Iraku, Kamerunu, Libanu, Maroka, Nigerii, Tunezji, Wenezueli i Wietnamu.

⁸ 64 osoby wskazały, że mają 18 lat, a 45, że mają 17 lat. W wieku 19 lat było 7 osób, 20 lat – 11, a 21 lat – 5. Starszych osób było łącznie 23, a najstarsza z nich miała 38 lat.

3. ZDALNE NAUCZANIE PRZEDMIOTÓW INNYCH NIŻ JĘZYK POLSKI

Bożena Ostromęcka-Frączak, przedstawiając i charakteryzując Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców UŁ, zawsze zwracała uwagę, iż „specyfika łódzkiego Studium polega na tym, że cudzoziemcy oprócz języka ogólnego uczą się również języka specjalistycznego, związanego z kierunkiem ich przyszłych studiów” (Ostromęcka-Frączak 2010, s. 24). Dzieje się to zarówno na lekcjach języka polskiego, jak i na lekcjach z matematyki, chemii, fizyki, biologii, historii, geografii, wiedzy o Polsce, a od niedawna także informatyki i antropologii¹⁰. Przedmiotów kierunkowych w Studium uczą wykładowcy akademicki z poszczególnych dziedzin. Układ przedmiotów zależy od profilu grupy (medycznego, politechnicznego, ekonomicznego, humanistycznego) oraz pochodzenia słuchaczy (ta zmienna decyduje o liczbie godzin przeznaczonych na naukę przedmiotów). Przykładowo: w grupie słowiańskiej o profilu humanistycznym słuchacze zazwyczaj mają zajęcia z wiedzy o Polsce (od 30 do 60 godzin), historii, geografii i matematyki (po około 100 godzin). Nauczanie każdego z przedmiotów, we wszystkich grupach, odbywa się wyłącznie po polsku i jest elementem wyrównującym wiedzę kursantów oraz wspierającym przyswajanie języka specjalistycznego.

Wśród wszystkich naszych respondentów 68% miało zajęcia z chemii, 63% z biologii, 57% z wiedzy o Polsce, 46% z matematyki, 40% z fizyki, 23% z geografii, 23% z historii. Największa część słuchaczy uczęszczała na lekcje chemii oraz biologii, co wynika z tego, że najliczniej reprezentowanym profilem grup w SJPdC jest profil medyczny. Natomiast wysoki wynik dla zajęć z wiedzy o Polsce wiąże się z obowiązkowym uczestnictwem w tych zajęciach wszystkich stypendystów Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (NAWA).

Najlepiej ocenionym przedmiotem – innym niż język polski – okazała się biologia. Wpływ na to miały przede wszystkim:

- a) postać nauczyciela – *nauczycielka jest młoda i znajduje do nas właściwe podejście*¹¹;
- b) różnorodność stosowanych przez nauczyciela materiałów – *wiele różnych materiałów, prezentacji, animacji, quizów, cudowne ciekawe wyjaśnienie materiału*;

¹⁰ Dwa ostatnie przedmioty zostały wprowadzone dopiero w roku akademickim 2021/2022, dlatego nie uwzględniono ich w badaniu ankietowym, którego wyniki prezentujemy w niniejszym artykule.

¹¹ Kursywą oznaczyliśmy wypowiedzi słuchaczy. Zachowaliśmy w nich oryginalną pisownię.

- c) sposób prowadzenia zajęć – *bo mamy dużo interesującego materiału przygotowanego przez nauczyciela. I rozmawiamy zawsze z nauczycielem i z tego powodu nigdy nie mam czasu żeby znudzić się;*
- d) stosunek do przedmiotu – *biologia to mój ulubiony przedmiot.*

Przedmiotem ocenionym najmniej korzystnie była chemia i matematyka. O ocenie zdecydowały te same kategorie, co w przypadku biologii, tj.:

- a) postać nauczyciela – *nauczycielka nigdy nie pyta, czy zrozumieliśmy; bardzo trudne lekcje nauczyciel idzie za szybko nic nie rozumiem;*
- b) rodzaj metod i materiałów dydaktycznych – *te zajęcia są najgorsze w porównaniu z innymi zajęciami, ponieważ uczymy się tylko za pomocą książki;*
- c) sposób prowadzenia zajęć – *nudne i podobne lekcje; Bo one są nudne i chcesz zasnąć na nich;*
- d) a także problemy techniczne po stronie nauczyciela – *bo kiedy miała problem z mikrofonem było ją trudno słyszeć, zaraz tego problemu nie ma ale czasem nią nie rozumiem; Nauczyciel nie umie korzystać się komputerem.*

Wyniki na temat języka polskiego, który został poddany podobnej ocenie, przedstawiono we wcześniej wspomnianych artykułach. Na rozdzielenie artykułów dotyczących oceny języka polskiego oraz innych przedmiotów zdecydowaliśmy się z dwóch powodów. Pierwszym była ilość zebranego materiału, drugim – bezzasadność owego porównania. Trzeba bowiem zaznaczyć, że lekcje języka polskiego w SJPdC odbywają się codziennie, nawet po 5 godzin¹², a na tzw. „przedmioty”¹³ słuchacze chodzą jeden–dwa razy w tygodniu na 2–3 godziny. Poloniści, będący zarazem opiekunami grup, mają o wiele większą szansę na zbudowanie relacji z grupą, poznanie potrzeb słuchaczy, skorygowanie swoich ewentualnych błędów, dobranie satysfakcjonujących metod nauczania i tematów zajęć. Z tych powodów porównywanie języka polskiego na przykład z matematyką, wydaje się niesprawiedliwe. Niemniej jednak wszyscy nauczyciele – poloniści i przedmiotowcy¹⁴ – mogą uczyć się od siebie, dzielić doświadczeniem i wymieniać nowo zdobytymi narzędziami pracy.

Przejdźmy zatem do bardziej szczegółowej analizy zebranego materiału. Pytanie, które otwierało tę część ankiety, dotyczyło samego uczęszczania na wskazane przedmioty. Jeśli ankietowany zaznaczył,

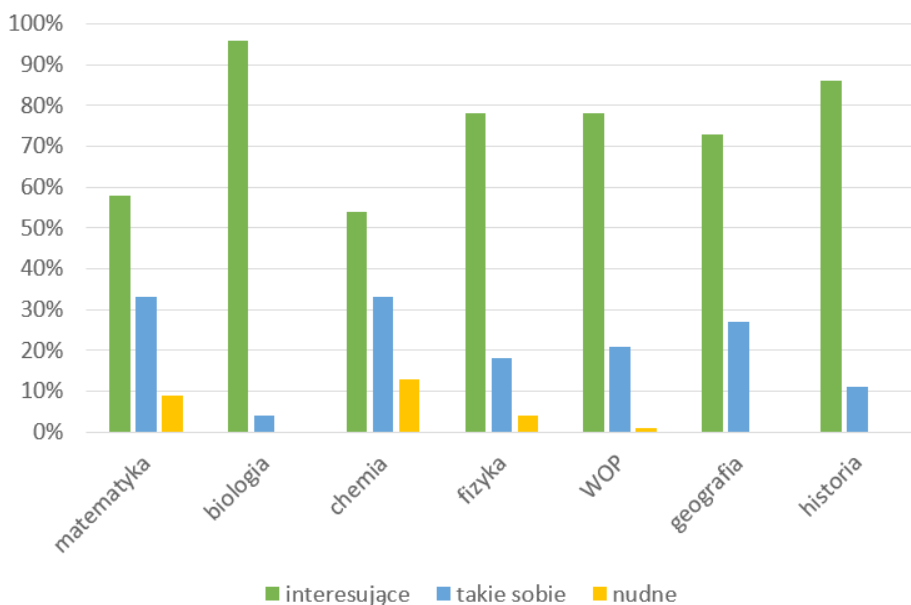
¹² Jedna godzina lekcyjna to 45 minut, a zatem 5 godzin oznacza 5 x 45 minut.

¹³ Przedmioty inne niż język polski.

¹⁴ Wśród pracowników Studium wyróżnia się polonistów i przedmiotowców, czyli pracowników, którzy nauczają przedmiotów innych niż język polski (np. geografii, chemii czy fizyki).

że w ramach kursu musi uczęszczać na wskazany przedmiot, otwierały się przed nim kolejne pytania. Natomiast jeśli wskazał odpowiedź „nie”, formularz przenosił go do kolejnego przedmiotu i związanego z nim bloku pytań (jak już skrótowo pisaliśmy w punkcie 2). Pytania z kolei dotyczyły m.in. tego, czy lekcje z wybranego przedmiotu są interesujące, czy podczas zajęć pojawiają się problemy techniczne, jakich materiałów dydaktycznych używa nauczyciel; dalej pojawiała się prośba o krótkie uzasadnienie wybranej odpowiedzi oraz miejsce na ewentualne uwagi.

Wykres 2. Ocena atrakcyjności zajęć

Źródło: opracowanie własne

Na wykresie 2 zostały zaprezentowane odpowiedzi dotyczące atrakcyjności prowadzonych zajęć. Zdecydowana część ankietowanych oceniła lekcje jako *interesujące* – w przypadku biologii jest to niemal 100% wskazań (a dokładnie 96%). Bardzo dobrze ocenione zostały również historia – 86% wskazań dla odpowiedzi *interesujące*, fizyka – 78%, WOP – 78% i geografia – 73%. Niewielka część respondentów (od 4% do 33%) wskazywała, że zajęcia są *takie sobie* – ani *nudne*, ani *interesujące*. Zaledwie 1% badanych odpowiedziało, że zajęcia z WOP są *nudne*, 4%, że fizyka, 9% – matematyka, 13% – chemia.

Co zadecydowało o takich wynikach? Respondenci szczególną uwagę zwracali na:

1. Postać nauczyciela:

- (+)¹⁵ dlatego że nauczyciel bardzo dobrze przygotowuje się do zajęć;
- (–) nauczycielka nie przejmując się nami, prowadzi lekcje, nie martwiąc się, czy ją rozumiemy. nie odpowiada na wiadomości do niej kierowane. nie można się z nią porozumieć;

2. Wykorzystywane przez niego materiały dydaktyczne:

- (+) wiele różnych materiałów, prezentacji, animacji, quizów, cudowne ciekawe wyjaśnienie materiału, udziela odpowiedzi na wszystkie pytania, kocha swoich uczniów i to, co robi;
- (–) bo lekcje są rutynowo przeprowadzone, to znaczy nie robimy ciekawych ćwiczeń;

3. Sposób prowadzenia zajęć:

- (+) bo uczę się chemii w sposób ciekawszy niż w ten jaki uczyłem się wcześniej. Wiedza teoretyczna jest poparta ciekawymi faktami z życia;
- (–) za mało sposobów nauczania: tylko opowiadanie materiału.

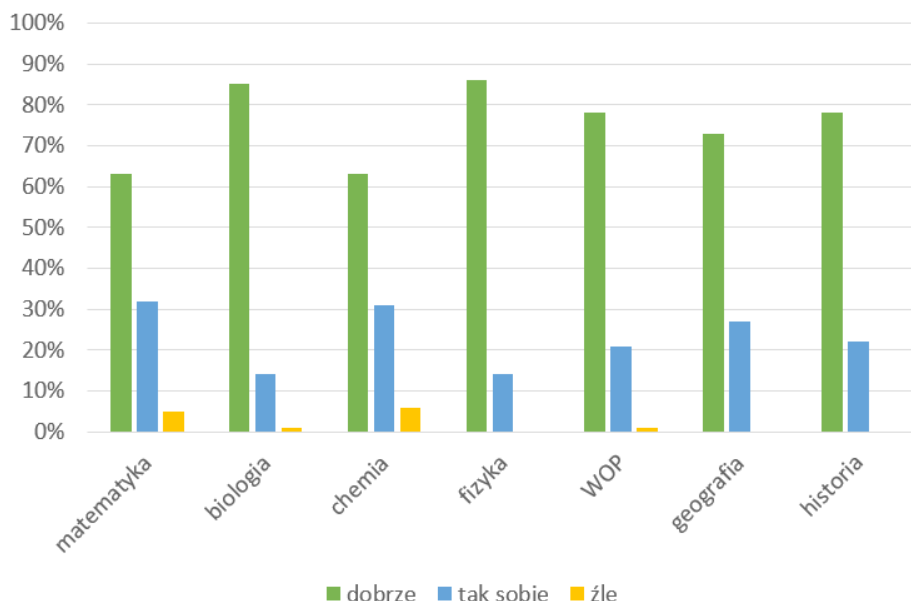
Na ocenę miały wpływ także indywidualne sympatie i antypatie związane z przedmiotem – w ogóle nie lubię fizyki, więc ten temat nie jest dla mnie zbyt interesujący; Ponieważ biologia to bardzo interesujący przedmiot. Trzeba w tym miejscu podkreślić, że nie wszystkie argumenty podawane przez respondentów były zależne od nauczyciela (jak stosunek do przedmiotu) i podczas analizy wyników nie były one przez nas brane pod uwagę.

Odpowiedzi udzielone na pytania otwarte pozwoliły nam na stworzenie profilu idealnych zajęć – przedstawiamy go na końcu niniejszego artykułu.

Dla dyrekcji Studium oraz kadry nauczycieli ważna jest również gotowość do udzielania pomocy słabszym słuchaczom w postaci organizowania konsultacji, które służą też pogłębianiu wiedzy i umiejętności uczniów zdolniejszych i ambitniejszych. Na tych pozalekcyjnych spotkaniach nauczyciele nierzadko okazują również wsparcie uczniom znajdującym się z różnych powodów w trudnej sytuacji. Dlatego cieszyć mogą odpowiedzi udzielone na pytanie o kontakt z nauczycielem. Fakt, że uczniowie wiedzą, że mogą zwrócić się do nauczyciela, że zauważają jego zaangażowanie oraz że następuje porozumienie między kulturami i pokoleniami jest wyjątkowo satysfakcjonujący (zob. wykres 3).

¹⁵ Plussem oznaczyliśmy wypowiedzi pozytywne, a minusem negatywne w odniesieniu do danego kryterium.

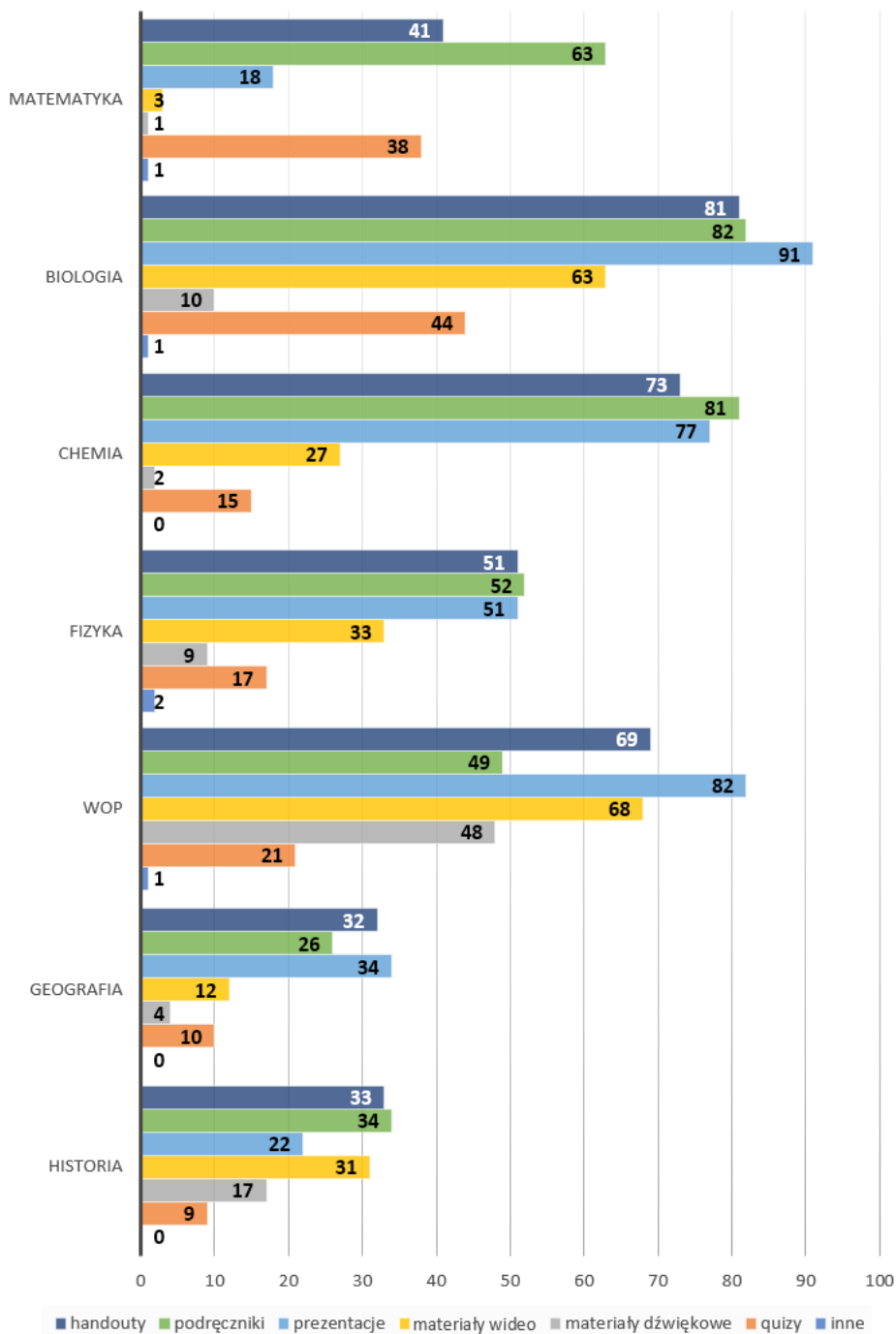
Wykres 3. Kontakt z nauczycielem

Źródło: opracowanie własne

Kolejne pytanie miało na celu zbadanie, jakich materiałów dydaktycznych używają wykładowcy podczas zajęć. Ankietowani mogli wybrać z proponowanej listy materiałów oraz dopisać własne odpowiedzi. Patrząc na poniższe zestawienie widać, że nauczyciele podczas zajęć wykorzystują wszystkie zaproponowane przez nas materiały. Jak można było się spodziewać, dominują *podręczniki*, *handouty* oraz *prezentacje*. Te ostatnie niezmiennie od lat cieszą się dużą popularnością wśród kadry dydaktycznej. Nauczyciele tradycyjne materiały uzupełniają także o *prezentacje* i *quizy*. Ankietowani wskazywali ponadto, że w czasie zajęć korzystają z *tablic multimedialnych* oraz grają w *gry*, zapewne w celu utrwalenia materiału. Niewątpliwie powinniśmy dążyć do możliwie dużego zróżnicowania materiałów – zgodnie z założeniami podejścia komunikacyjnego (Komorowska 1999) – tym bardziej, że osoby uczące się spędzają wiele godzin przed ekranami komputerów, brakuje im ruchu, a mocno statyczna forma lekcji może prowadzić do znużenia, zmęczenia i w konsekwencji utraty koncentracji. Dobrze jest też wzbogacić zajęcia o gry i zabawy językowe, które uatrakcyjniają i ułatwiają przyswajanie wiedzy (Banach 2020).

Wykres 4. Rodzaje materiałów dydaktycznych

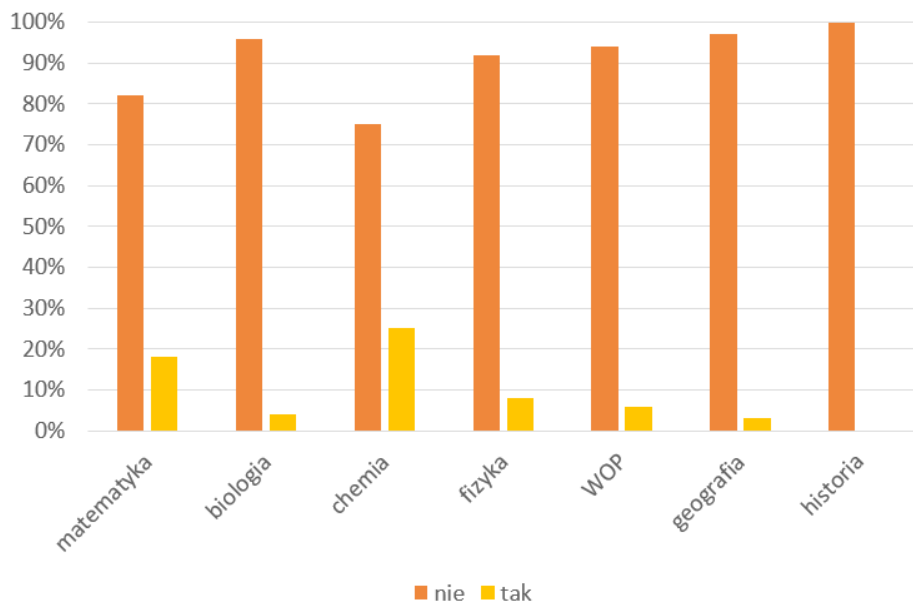

Źródło: opracowanie własne

Przejsie na zdalny tryb pracy wydawało się trudne z bardzo wielu powodów. Jednym z nich był szeroko rozumiany aspekt technologiczny. Na szczęście po kilku pierwszych nieskoordynowanych miesiącach pracy, rok akademicki 2019/2020 rozpoczęliśmy wzbogaceni o nowe materiały, urządzenia i programy typu Microsoft Teams. Szybko nauczyliśmy się z nich korzystać, dzięki czemu znów mogliśmy zadbać o atrakcyjną i skupiającą uwagę formę zajęć o zmiennej, a więc niewywołującej znużenia strukturze. To wszystko zauważyli i docenili ankietowani, a wykres 5 obrazuje ich pozytywną ocenę. Wśród niedomagań, nad którymi wykładowcy powinni jeszcze popracować, znalazły się: jakość wykorzystywanego sprzętu (np. mikrofonu) i jakość łącza internetowego. Dokładniejszą analizę aspektu technologicznego podczas nauczania online (w tym problemy pojawiające się po stronie ucznia) omówimy w kolejnym artykule z cyklu.

Zapytaliśmy słuchaczy także o to, czy zmieniliby coś w zajęciach online. Przeważająca większość nie zgłosiła żadnych uwag.

Wykres 5. Chęć wprowadzenia zmian

Źródło: opracowanie własne

Pojawiające się nieliczne sugestie dotyczyły: zwiększenia liczby i atrakcyjności wykonywanych ćwiczeń, zadawania większej ilości pracy domowej¹⁶, zwiększenia interakcji między uczniami a nauczycielem (forma wykładu wyraźnie nie sprawdza się podczas prowadzenia zajęć z języka obcego), zmniejszenia tempa wprowadzania nowego tematu, zwrócenia uwagi na stopień zrozumienia materiału przez słuchaczy, zmniejszenia liczebności grup. W okienku, gdzie można było wpisać inne uwagi, znaleźć można było następujące lub bardzo do nich podobne:

- *PROSZĘ ZROBIĆ COŚ Z INTERNETEM;*
- *SJPD jest moim zdaniem niezbędnym rokiem do nauczania się w Polsce. Nauczyciele są najlepsze i lekcje są interesujące. Jeden problem – koronawirus. Studia stacjonarne, moim zdaniem, są lepsze niż zdalne;*
- *żyjemy w trudnych czasach, nikt nie wie, przez co przechodzimy, proszę, uważaj na nas i pomyśl o naszym zdrowiu psychicznym;*
- *chciałabym tylko, żeby nauczyciele zdali sobie sprawę, że uczymy się polskiego, kiedy uczą i że nie powinniśmy wszystkiego rozumieć. mogli zatem dostosować swój sposób nauczania bardzo podoba mi się program nauczania, nauczyciele w Polsce znacznie różnią się od nauczycieli na Białorusi, są bardzo ciekawymi i wykształconymi ludźmi;*
- *chciałbym spotykać się twarzą w twarz z moimi nauczycielami i kolegami przynajmniej raz w miesiącu, aby komunikować się ze sobą;*
- *dzięki za ankietę i wagę naszej opinii!;*
- *dzięki za opiekę nad uczniami♥;*
- *ktokolwiek to czyta, odpocznij proszę. zrób sobie krótką przerwę i odpocznij :3.*

4. PROFIL IDEALNYCH ZAJĘĆ

Może cieszyć, że aż 63% ankietowanych było zadowolonych z przebiegu zajęć prowadzonych online. Do zalet zaliczano:

1. Oszczędność czasu – *nie musisz spędzać czas na transport; mogę dłużej spać, więcej wolnego czasu dla siebie;*
2. Bardziej komfortowe miejsce nauki – *czuję się bardziej komfortowo ucząc się w domu; Bardziej mi się podoba atmosfera nauczania w domu, nikt nie przeszkadza czuję się pewniej, kiedy uczę się online;*

¹⁶ Ta nietypowa uwaga może wynikać z faktu, iż aktywność na zajęciach u niektórych osób wywołuje „niepewność, zniecierpliwienie, stres, frustrację” (Małolepsza, Szymkiewicz 2008). Wykonywanie zadań domowych może w takim przypadku wydawać się bardziej komfortowe i wpływać na poczucie kontroli nad własnym procesem zdobywania wiedzy.

3. Dostępność informacji/materiałów – *zawsze jest możliwość szybkiego znalezienia czegoś w Internecie, ponieważ dostęp jest nieograniczony; Dużo materiału jest cały czas dostępne w jednej aplikacji;*
4. Nauka możliwa z dowolnego miejsca na świecie – *możesz uczyć się z dowolnego miejsca na świecie; Można być wszędzie i nie przegapić zajęć;*
5. Samorozwój – *przyzwyczajasz się do samodyscypliny;*
6. Mniejsze ryzyko zachorowania na COVID-19 – *mała możliwość do zachorowania koronawirusem;*
7. Możliwość jedzenia podczas lekcji – *możesz jeść bezpośrednio na zajęciach.*

Wśród wad wymieniano takie aspekty, jak:

1. Brak bezpośredniego kontaktu – *nie ma bezpośredniego kontaktu z nauczycielami i kolegami; Jedną dużą wadą jest niemożliwość bezpośredniego kontaktu z ludźmi, nie możemy spotkać się na żywo;*
2. Mniejsza koncentracja – *mniej skupiony na studiach; często rozproszony, trudno się skupić i tak dalej;*
3. Problemy zdrowotne – *bolące oczy po komputerze;*
4. Mniejsza efektywność zajęć – *myślę że stacjonarna edukacja byłaby wydajniejsza; nauczanie online jest trudniejsze.*

Zwieńczeniem naszych badań było zebranie informacji uzyskanych z poszczególnych pytań otwartych, a następnie uporządkowanie ich celem stworzenia profilu idealnych zajęć prowadzonych online. Profil taki zasadniczo zakłada obecność komponentów, na które wskazywała m.in. H. Komorowska (1999) i które stanowią podstawę podejścia komunikacyjnego.

- bardzo dobry kontakt nauczyciela z uczniem,
- pozytywne, pełne zrozumienia nastawienie nauczyciela do zagranicznych studentów,
- odpowiednie przygotowanie i zaangażowanie nauczyciela,
- umiejętność przekazywania wiedzy w sposób zrozumiały i nie-nużący,
- wysoki stopień atrakcyjności zajęć,
- użyteczność przekazywanych informacji,
- różnorodność wykorzystywanych materiałów dydaktycznych i metod nauczania,
- brak problemów technicznych.

5. PODSUMOWANIE

Oszczędność czasu, nauka możliwa z dowolnego miejsca na świecie czy zdobycie nowych umiejętności to tylko niektóre korzyści wskazane przez słuchaczy SJpDc UŁ, płynące z nauczania online. Niestety, dostrzegalne są również wady takiego sposobu nauki, np. brak bezpośredniego kontaktu nauczyciela z uczniami, osłabienie więzi łączących samych uczniów czy *bolące oczy po komputerze*. Jednak nie ulega wątpliwości, że wszyscy dzięki uczestnictwie w zajęciach zdalnych nauczyliśmy się efektywniej wykorzystywać nowe technologie. Sytuacja zmusiła wykładowców do poszukiwania nowych rozwiązań i tworzenia nowych, multimedialnych materiałów dydaktycznych, a studentów – do jeszcze większej samodzielności i odpowiedzialności. Umiejętności, których rozwinięcia/nauczenia się nikt nie planował, a które zostały wymuszone bądź przyspieszone przez pojawienie się COVID-19, zostaną w nauczaniu języka polskiego jako obcego już na zawsze. Nauka w Studium i innych podobnych jednostkach już nigdy nie będzie taka sama. Powinniśmy, kierując się wskazówkami naszych uczniów, dołożyć wszelkich starań, by stała się jeszcze lepsza, atrakcyjniejsza i skuteczniejsza. Coś, co jeszcze dwa–trzy lata temu wydawało się nierealne, jak prowadzenie zajęć z chemii, biologii czy matematyki przez Internet, teraz w mniejszym lub większym stopniu będzie normalną rzeczywistością studyjnej społeczności – chociażby ze względu na dobrze przyjętą formę prowadzenia zdalnych konsultacji. Trudne na początku doświadczenie zmiany trybu zajęć może przełożyć się na wzmocnienie potencjału dydaktycznego i wykorzystanie go na stosunkowo nowym w Polsce rynku pracy, tj. w e-kursach. Tym bardziej, że jak pokazują kolejne badania, poznaliśmy już nową ścieżkę dydaktyczną, przekonaliśmy się do prowadzenia zajęć online oraz, co bardzo ważne, zostaliśmy pozytywnie ocenieni przez naszych uczniów.

BIBLIOGRAFIA

- Banach A., 2020, *Ucząc bawić, bawiąc uczyć – o wykorzystaniu gier i zabaw na lekcjach języka polskiego jako obcego*, [w:] M. Biernacka, P. Kaźmierczak, A. Banach (red.), *Ludyczność w (glotto)dydaktyce*, Łódź, s. 33–48.
- Gaze M., Maćkowiak R., 2021, *Nauczanie języka polskiego jako obcego w czasie pandemii koronawirusa w Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców Uniwersytetu Łódzkiego. Część I. Aspekt organizacyjny i dydaktyczny*, „Archive of Social Sciences and Humanities”, t. 1, nr 1, s. 41–54.
- Komorowska H., 1999, *Metodyka nauczania języków obcych*, Warszawa.

- Maćkowiak R., Gaze M., 2021, *Nauczanie języka polskiego jako obcego w czasie pandemii koronawirusa w Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców Uniwersytetu Łódzkiego*. Część II. Aspekt techniczny, „Archive of Social Sciences and Humanities”, t. 1, nr 1, s. 55–70.
- Maćkowiak R., Góralczyk-Mowczan P., 2021, *Nauczanie języka polskiego w Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców Uniwersytetu Łódzkiego a nowa (pandemiczna) rzeczywistość*, „Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, t. 28, s. 393–409.
- Małolepsza M., Szymkiewicz A., 2008, *Hurra!!! Po polsku 1. Podręcznik nauczyciela*, Kraków.
- Ostromęcka-Frączak B., 2010, *Wkład pracowników Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców UŁ w rozwój polskiej glottodydaktyki*, „Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, t. 17, s. 19–27.
- Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców, <http://sjpdc.uni.lodz.pl/> [12.11.2021].
- Wielkiewicz-Jałmużna D., 2008, *Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1952–2002*, „Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, t. 15, s. 1–125.
- Zarządzenie nr 100 Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 11.03.2020 roku, <https://baw.uni.lodz.pl/> [5.12.2021].
- Zarządzenie nr 154 Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 4.08.2020 roku, <https://baw.uni.lodz.pl/> [5.12.2021].

REMOTE TEACHING OF COURSES OTHER THAN POLISH IN THE STUDY OF THE SCHOOL OF POLISH FOR FOREIGN STUDENTS OF THE UNIVERSITY OF ŁÓDŹ

Keywords: Polish as a foreign language, distance learning, subject, The School of Polish for Foreign Students of the University of Lodz

Summary. The article is a continuation of research on the evaluation by students of remotely conducted classes at the Polish Language Centre for Foreigners of the University of Lodz during the COVID-19 pandemic. The text presents the results of the survey (conducted after the first semester of distance learning in the 2020/2021 academic year) regarding the assessment of subjects other than Polish, i.e. mathematics, biology, physics, chemistry, history, geography and knowledge about Poland. The research found out what, according to the students, should be improved in online learning, and what satisfied them. Thanks to this, we learned about the potential directions of development that may strengthen the teaching potential of an individual.